

солунци всички говорят чисто по славѣнски...,“ както четемъ въ животописа на Методия. Въ така наречената Солунска легенда се говори за славѣнския просвѣтителъ Константина-Кирила, какъ, като излѣзълъ на солунския пазаръ, чулъ влѣгартъ гокорещи. Малко слѣдъ това, прѣзъ 904 г. българтскиятъ царъ Симеонъ включи подъ своята власть повечето отъ присолунскитѣ славѣни, като заби граничитѣ каменни колони току надъ самия градъ¹⁾. Борбата около тоя градъ не утихна дори и когато Византия подвласти цѣла България слѣдъ царъ Самуила. Въ 1040 г. цѣла Македония дигна голѣмо българско възстание съ Петра Деляна. Византийскиятъ императоръ Михаилъ IV се скри въ Солунъ, подъ стѣнитѣ на който се бѣха събрали 40,000 български възстаници. Когато по-късно възкрѣсна второто българско царство, воинствениятъ царъ Калоянъ въ 1207 г. обгради Солунъ и тамъ загина, прѣдателски убитъ. Солунчани приписаха освобождението си на своя патронъ св. Димитрия, и веднага грѣцката църковна живопись прибави новъ мотивъ въ чудесата на светеца: възседналиятъ на конъ св. Димитъръ пробажда съ копие падналия на земята Калояна. Прѣдъ тая икона и нейнитѣ нови щампи трѣбваше по-късно българското паство на Цариградския патриархъ да се покланя и да цѣлува убица на своя царъ Калояна... Слѣдъ не много врѣме обаче, въ 1240 г., Асѣнь II, внукътъ на Калояна, стана суверенъ на Солунъ и тамъ остави за управителъ своя тъсть Теодора, плѣнникъ при Клокотница. Съ това българщината въ града получи извѣстно врѣме по-голѣмъ достѣпъ, а дубровничани — позволение отъ Асѣня II свободно да търгуватъ въ Солунъ.²⁾

¹⁾ Йор. Ивановъ, Български старини, 7—9.

²⁾ Асѣнь II дава грамота на дубровнишкитѣ търговци, които или в *Солѣнѣ* нѣдѣтъ нѣкъда да си кѣпѣваж и прѣдакажѣтъ (Г. А. Ильинскій, Грамоты Болгарскихъ царей, 13). Патриархъ Евтими Търновски изрично поменава земитѣ, които завладѣлъ Асѣнь II: *црѣю влѣгарскѣмъ 'Іωάννης Асѣню... кѣе Македѣнское ѡблѣмшѣ ѡдрѣжаніе. и ѣще же и Гѣръ, тако и съ кѣсѣмъ 'Іоѡнское пѣче же и истиннѣ рѣци Гѣѡл гѣрѣж. къ сѣмъ же и славѣнъ Солѣнѣ съ кѣсѣмъ Ѳетталѣж...* (Йор. Ивановъ, Български старини, 135). Асѣновото сюзеренство надъ Солунъ при деспотъ Теодора (слѣдъ 1240 г.) е сигурно. Баласчевъ мисли, че то ше да датува отъ 1231 г. и че деспотъ Михаилъ е владѣлъ Солунъ съ съизволоніето на Асѣня (сп. Минало, кн. VII—VIII, 259—272). Тафрали приема това само за деспотъ Теодора, тъсть Асѣновъ (O. Tafrali, Thessalonique au XIV-e siècle, p. 11—12).